

ZAMONAVIY O'ZBEK TILI DISKURSIDA INGLIZ TILI LEKSIKASINING KENGAYISHI

Aminova Mahfuza Jamoladdinovna,

Ma'mun universiteti "G'arb tillari va adabiyoti" kafedrasida o'qituvchisi.

Samandarova Diyora Muzaffar qizi,

Ma'mun universiteti Filologiya va tillarni o'qitish

Ingliz tili yo'nalishi 2- bosqich talabasi.

DOI: <https://doi.org/10.54613/ku.v18iB.1706>

MAQOLA HAQIDA/O STAT'YE

Qabul qilindi: 18-may 2026-yil

Tasdiqlandi: 21-may 2026-yil

Jurnal soni: 18-B

Maqola raqami: 47

KALIT SO'ZLAR/ КЛЮЧЕВЫЕ

СЛОВА

ingliz tili lug'ati, o'zbekcha nutq, globalizatsiya, leksik o'zlashtirish, sotsiolingvistik, nutq tahlili, til bilan aloqa

ANNOTATSIYA/ АННОТАЦИЯ

Globallashtirish, raqamli muloqot va xalqaro madaniy almashinuv ko'plab tillarning, jumladan, o'zbek tilining so'z boyligini sezilarli darajada o'zgartirdi. Inglizcha so'zlar zamonaviy o'zbek tilida, ayniqsa ommaviy axborot vositalari, biznes, ta'lim, yoshlar jargonlari, reklama va onlayn maydonlarda tobora keng tarqalgan. Ushbu maqolada inglizcha so'zlar o'zbek tiliga qanchalik tez o'zlashtirilgani va buning ortidagi til, ijtimoiy va madaniy sabablar ko'rib chiqiladi. Tadqiqotda so'zlar o'zlashtiriladigan asosiy sohalar aniqlanadi, inglizcha so'zlar qanday o'zgartirilganligi ko'rsatiladi va ularning muloqotga ta'siri o'rganiladi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, inglizcha so'zlar endi o'zbek nutqining asosiy qismiga aylanib, tilni modernizatsiya qilish va ijtimoiy qadriyatlarining o'zgarishini ko'rsatadi. Mazkur tadqiqotda zamonaviy o'zbek tili diskursida ingliz tili leksikasining qo'llanish dinamikasi va funksional xususiyatlari tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida inglizcha o'zlashtirilgan ommaviy axborot vositalari, ijtimoiy tarmoqlar, biznes, ta'lim va texnologik kommunikatsiyadagi o'rni aniqlanib, ularning til tizimiga moslashish mexanizmlari yoritiladi. Shuningdek, inglizcha birliklarning fonetik, morfologik va semantik transformatsiyalari hamda zamonaviy nutqda bajaradigan pragmatik vazifalari o'rganiladi. Tadqiqot natijalari ingliz tilidan kirib kelayotgan leksik birliklar o'zbek tilining lug'aviy tarkibini boyitish bilan birga, yangi kommunikativ ehtiyojlarni qondirishga xizmat qilayotganini ko'rsatadi. Shu bilan birga, mazkur jarayon til va jamiyat o'rtasidagi o'zaro ta'sirning muhim ko'rinishi sifatida baholalanib, globallashtirish sharoitida milliy til taraqqiyotining dolzarb tendensiyalaridan biri ekanligi asoslanadi.

ABOUT THE PAPER

Accepted: 18 May 2026

Approved: 21 May 2026

Volume: 18-B

Paper number: 47

KEYWORDS

English vocabulary, Uzbek speech, globalization, lexical acquisition, sociolinguistics, discourse analysis, language contact

ANNOTATION

Globalization, digital communication and international cultural exchange have significantly changed the vocabulary of many languages, including the Uzbek language. English words are increasingly common in modern Uzbek, especially in the media, business, education, youth jargon, advertising and online spaces. This article examines how quickly English words are assimilated into the Uzbek language and the linguistic, social and cultural reasons behind this. The study identifies the main areas of word assimilation, shows how English words have been transformed, and studies their impact on communication. The results show that English words have now become a major part of Uzbek speech, indicating the modernization of the language and changes in social values. This study analyzes the dynamics of the use and functional features of English vocabulary in modern Uzbek discourse. During the study, the role of English borrowings in the media, social networks, business, education and technological communication is determined, and the mechanisms of their adaptation to the language system are highlighted. Also, the phonetic, morphological and semantic transformations of English units and the pragmatic functions they perform in modern speech are studied. The results of the study show that lexical units coming from English, along with enriching the vocabulary of the Uzbek language, serve to meet new communicative needs. At the same time, this process is considered an important form of interaction between language and society, and is one of the current trends in the development of the national language in the context of globalization.

Kirish. XXI asrda globallashtirish tillar o'rtasidagi aloqani kuchaytirish va so'zlar almashinuvini hamda gapirish usullarini osonlashtirish orqali bu o'zgarishlarni tezlashtirdi. Bunday vaziyatda ingliz tili butun dunyo bo'ylab o'zlashtirilgan so'zlarning asosiy manbaiga aylandi.

Devid Kristalning ta'kidlashicha, ingliz tili ko'plab mamlakatlarda, xususan, fan, xalqaro kommunikatsiya, texnologiya, ta'lim va ommaviy axborot vositalarida muhim rol o'ynagan uchun global mavqega ega [2, 3-4 b.] Natijada, ingliz tili nafaqat aloqa vositasi, balki xalqaro terminologiya va kommunikativ uslublar manbai sifatida ham ishlaydi. O'zbekiston modernizatsiya jarayonidan o'tib, global miqyosdagi ishtirokini oshirib borar ekan, u ham ushbu tendensiyadan xuddi shunday ta'sirlanmoqda.

Inglizcha so'zlar hozirda o'zbek tilida ham ommaviy, ham xususiy suhbatlarda keng tarqalgan bo'lib, ommaviy axborot vositalarida, ijtimoiy tarmoqlarda, sinflarda, reklamalarda, biznesda va kundalik nutqda, ayniqsa yoshlar orasida paydo bo'ladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, inglizcha o'zlashtirishlar o'zbek ijtimoiy va media tilida kuchli bo'lib, bu davom etayotgan texnologik va madaniy o'zgarishlarni aks ettiradi. Inglizcha so'zlarning paydo bo'lishi yangi atamalarni qo'shishdan ko'proq narsani anglatadi; u odamlarning muloqot qilish usulini va bu so'zlarning ma'nosini o'zgartiradi [5, 1-34 b.]. Ushbu maqolada til o'zgarishining asosiy sabablari, roli va oqibatlarini ko'rib chiqiladi. O'zbekistonda ingliz tilining yuksalishi globallashtirish bilan chambarchas bog'liq bo'lib, bu iqtisodiyot, ommaviy axborot vositalari, ta'lim, fan va madaniyat sohasida xalqaro almashinuvni kuchaytirdi.

Ingliz tili bu sohalarida yetakchilik qiladi, u yangi so'zlarning asosiy manbaiga aylanadi. Texnologiya, raqamli aloqa, menejment, moda, o'yin-kulgi va biznes haqidagi atamalar ko'pincha ingliz tili keng qo'llaniladigan global kanallar orqali o'zbek tiliga kiradi. Mutaxassislar bu tendensiyani tushuntiradilar. Tomasonning aytishicha, turli tillarda so'zlashuvchilar uchrashganda, ko'pincha o'zlashtirish sodir bo'ladi, ayniqsa so'zlar [8, 1-2 b.]. O'zbek tilida ingliz tili bilan aloqa odatda to'g'ridan-to'g'ri shaxsiy aloqa o'rni internet, filmlar, maktab materiallari, dasturiy ta'minot va ijtimoiy tarmoqlar kabi global aloqa platformalari orqali amalga oshiriladi. Bu globallashtirishdan keyin kuchaydi, chunki yangi g'oyalar ko'pincha ularning inglizcha nomlari bilan birga keladi. O'zbek jamiyatida yangi texnologiyalar, xizmatlar, ish o'rnlari yoki madaniy tendensiyalar qabul qilinganda, ularning inglizcha nomlari ham ko'pincha ishlatiladi. Bu nima uchun bunday so'zlar shahar nutqida, yoshlar tilida va onlayn maydonlarda tez tarqalishini tushuntiradi.

O'zbek tilida inglizcha so'zlardan foydalanish oddiy taqlid emas, balki global bilim va muloqot tarmoqlarida faol ishtirokni aks ettiradi. Til yangi ijtimoiy voqeiklarga moslashadi, inglizcha atamalar ko'pincha o'zgarishlarni belgilaydi. Ingliz tili global fan va ta'limda ustunlik qilganligi sababli, ko'plab tushunchalar dastlab o'zbek tilida so'zlashuvchilarga ingliz tilida yetib boradi va o'qituvchilar, talabalar, tadqiqotchilar va ma'murlarning kundalik so'z boyligining bir qismiga aylanadi.

Adabiyotlar tahlili. Zamonaviy tilshunoslikda ingliz tili leksikasining boshqa tillarga, xususan o'zbek tiliga kirib kelishi va uning diskursiv

kengayishi masalasi til kontaktlari, sotsiologiyistik va globallashuv nazariyalari doirasida keng o'rganilgan. Ushbu tadqiqotda tahlil qilingan adabiyotlar mazkur jarayonning lingvistik, ijtimoiy va kommunikativ asoslarini yoritishda muhim nazariy poydevor vazifasini bajaradi.

D. Crystal ingliz tilining global tilga aylanish jarayonini chuqur tahlil qilib, uning fan, ta'lim, texnologiya va xalqaro kommunikatsiyadagi ustun mavqecini asoslab beradi. Olimning fikricha, ingliz tilining global dominantligi boshqa tillarning leksik tizimiga bevosita ta'sir ko'rsatib, yangi o'zlashma birliklarning paydo bo'lishiga zamin yaratadi [1, 3–4 b.]. Shuningdek, Crystal raqamli muhit va internet kommunikatsiyasi ingliz tilining tarqalishini yanada tezlashtirganini alohida ta'kidlaydi [13, 95–110 b.]. Bu yondashuv zamonaviy o'zbek tilida inglizcha birliklarning ommalashuvini tushuntirishda muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi.

S. G. Thomason va U. Weinreichning ishlari til kontaktlari nazariyasining asosiy yo'nalishlarini belgilab bergan. Thomason tillararo aloqa kuchaygan sari leksik o'zlashmalar miqdori ortishini, bu jarayon esa ijtimoiy va madaniy omillar bilan chambarchas bog'liqligini ta'kidlaydi [2, 1–2 b.]. Weinreich esa bilingualizm sharoitida tillar o'zaro ta'sirga kirishib, natijada fonetik, grammatik va leksik o'zgarishlar yuz berishini ilmiy asoslab beradi [6, 25–40 b.]. Ushbu qarashlar o'zbek tilidagi inglizcha o'zlashmalarni tizimli jarayon sifatida baholash imkonini beradi.

E. Haugenning klassik tadqiqotlari lingvistik o'zlashmalarni tahlil qilishda fundamental ahamiyatga ega bo'lib, u qarz so'zlarining til tizimiga kirishi, moslashuvi va integratsiya bosqichlarini batafsil yoritadi [3, 210–231 b.]. Haugenning yondashuvi o'zbek tilidagi inglizcha birliklarning fonetik va morfologik moslashuvini tushuntirishda muhim ilmiy asos sifatida xizmat qiladi.

M. Haspelmath va U. Tadmor tomonidan ishlab chiqilgan qiyosiy tadqiqotlar dunyo tillaridagi o'zlashmalarni tipologik jihatdan tahlil qilib, ularning tarqalish qonuniyatlarini ochib beradi [4, 1–34 b.]. Haspelmathning alohida tadqiqotida leksik qarz olish jarayoni nafaqat lingvistik, balki ijtimoiy va kommunikativ ehtiyojlar bilan ham bog'liqligi asoslanadi [5, 35–54 b.]. Bu qarashlar inglizcha leksikaning o'zbek tilida faollashuvini globallashuv va madaniy integratsiya bilan izohlashga imkon beradi.

Sotsiologiyistik yondashuv doirasida J. Fishman, J. Holmes, R. Wardhaugh va F. Coulmasning ishlari muhim o'rin egallaydi. Fishman til va jamiyat o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni ta'kidlab, til tanlovi ijtimoiy identifikatsiyaning muhim elementi ekanligini ko'rsatadi [7, 45–60 b.]. Holmes esa tilning ijtimoiy guruhlari, yoshlar madaniyati va kommunikativ uslublardagi rolini yoritadi [8, 70–85 b.]. Wardhaugh va Fuller zamonaviy jamiyatda til o'zgarishlari va globallashuv ta'sirini tahlil qilib, o'zlashmalar kommunikativ funksiyalarining kengayishini asoslaydi [9, 110–125 b.]. Coulmas esa til foydalanuvchilari tanlovining ijtimoiy motivlarini tahlil qilib, leksik birliklar ijtimoiy ma'no tashuvchi vosita ekanligini ta'kidlaydi [12, 55–70 b.].

Zamonaviy tilshunoslikka oid Yule hamda Fromkin, Rodman va Hyamsning ishlari til tizimining umumiy qonuniyatlari, so'z yasaliishi va leksik o'zgarishlarni keng ilmiy kontekstda tushuntiradi [10, 120–135 b., 11, 200–220 b.]. Ushbu manbalar tilning doimiy o'zgaruvchan tabiati va yangi birliklarni qabul qilish mexanizmlarini asoslashda muhim ahamiyatga ega.

Raqamli kommunikatsiya va internet tiliga oid tadqiqotlarda Androutsopoulos va Tagliamonteni ishlari alohida ahamiyatga ega. Androutsopoulos raqamli media til o'zgarishlarini tezlashtiruvchi asosiy omil ekanligini ko'rsatib, inglizcha birliklarning internet diskursida keng qo'llanilishini yoritadi [14, 65–78 b.]. Tagliamonte esa yoshlar nutqidagi til o'zgarishlarini tahlil qilib, inglizcha elementlarning ijtimoiy media va kundalik muloqotda tez tarqalishini asoslaydi [15, 120–140 b.].

O'zbek tilshunosligida B. O'rinboyev, Sh. Rahmatullayev, N. Mahmudov, A. Nurmonov va Sh. Safarovlarning ishlari milliy tilning leksik tizimi, til va jamiyat munosabatlari hamda pragmatik xususiyatlarini o'rganishda muhim manba hisoblanadi. O'rinboyev o'zbek tilining leksik qatlamini tizimli o'rganib, o'zlashmalarining til boyligiga ta'sirini yoritadi [16, 110–125 b.]. Rahmatullayev zamonaviy o'zbek adabiy tilining rivojlanish qonuniyatlarini tahlil qiladi [17, 200–220 b.]. Mahmudov til va jamiyat o'rtasidagi o'zaro ta'sirni yoritib, til o'zgarishlarini ijtimoiy jarayon sifatida izohlaydi [18, 90–105 b.]. Nurmonov til nazariyasiga oid tadqiqotlarida til tizimining umumiy rivojlanish qonuniyatlarini asoslaydi [19, 150–170 b.]. Safarov esa pragmatik lingvistik doirasida til birliklarining kommunikativ vazifalarini tahlil qilib, nutqdagi ma'no va kontekst ahamiyatini ochib beradi [20, 60–75 b.].

Umuman olganda, tahlil qilingan adabiyotlar ingliz tili leksikasining o'zbek tiliga kirib kelishi ko'p omilli va tizimli jarayon ekanligini ko'rsatadi. Ushbu jarayon bir tomondan tilning lug'aviy boyishini ta'minlash, ikkinchi tomondan uning ijtimoiy, madaniy va kommunikativ funksiyalarini kengaytiradi. Shu sababli inglizcha o'zlashmalarni

o'rganish zamonaviy tilshunoslikning eng dolzarb yo'nalishlaridan biri bo'lib qolmoqda.

Metodologiya. Mazkur tadqiqotda zamonaviy o'zbek tili diskursida ingliz tili leksikasining qo'llanish xususiyatlarini aniqlash maqsadida tavsifiy, qiyosiy va diskursiv tahlil metodlaridan foydalanildi. Tadqiqot materiali sifatida ommaviy axborot vositalari, ijtimoiy tarmoqlar, reklama matnlari, biznes va ta'lim sohasiga oid kommunikativ namunalar hamda kundalik nutqda uchraydigan inglizcha o'zlashmalar tanlab olindi. Yig'ilgan til birliklari leksik-semantik jihatdan tasniflanib, ularning o'zbek tiliga fonetik, morfologik va semantik moslashuv jarayonlari tahlil qilindi. Shuningdek, inglizcha leksikaning qo'llanish sohalari, kommunikativ vazifalari va sotsiologiyistik ahamiyatini aniqlash uchun diskurs tahlili usuli qo'llanildi. Olingan natijalar umumlashtirish va interpretatsiya metodlari asosida baholanib, ingliz tili leksikasining zamonaviy o'zbek tili rivojlanishidagi o'rni yoritildi.

Natijalar. Zamonaviy o'zbek tili diskursida ingliz tili leksikasining kengayishi eng avvalo ommaviy axborot vositalari va ijtimoiy tarmoqlar faoliyati bilan bog'liq holda namoyon bo'lmoqda. Bugungi kunda jumalistik matnlar, internet nashrlari, bloglar, videokontentlar hamda turli ijtimoiy tarmoq platformalarida texnologiya, moda, ko'ngilochar industriya, turmush tarzi va xalqaro voqealarga oid inglizcha birliklar keng qo'llanmoqda. Raqamli kommunikatsiyaning tezkorligi va norasmiy xarakteri qisqa, ixcham va xalqaro miqyosda tushunarli bo'lgan leksik birliklarga ehtiyojni kuchaytiradi. Shu sababli inglizcha so'zlar foydalanuvchilar tomonidan zamonaviylik va global axborot makoniga daxldorlik ramzi sifatida qabul qilinib, kundalik muloqotning ajralmas qismiga aylanmoqda.

Inglizcha leksikaning faol kirib kelayotgan yana bir muhim sohasi texnologik va raqamli kommunikatsiya hisoblanadi. Axborot texnologiyalari, dasturiy ta'minot, internet xizmatlari, sun'iy intellekt, mobil ilovalar va ijtimoiy media platformalari bilan bog'liq tushunchalarning aksariyati dastlab ingliz tilida shakllanganligi sababli ular o'zbek tiliga ham asl yoki moslashtirilgan shaklda kirib kelmoqda. Raqamli texnologiyalarning kundalik hayotdagi o'rni ortib borayotganligi natijasida "onlayn", "blog", "chat", "kontent", "post", "streaming", "startap" kabi birliklar keng ommalashdi. Bu holat ingliz tilining zamonaviy texnologik taraqqiyot bilan chambarchas bog'langanligini hamda yangi tushunchalarning nomlanishida asosiy manba vazifasini bajarishini ko'rsatadi.

Biznes va professional kommunikatsiya sohaslarida ham inglizcha leksikaning ulushi sezilarli darajada ortib bormoqda. Menejment, marketing, moliya, tadbirkorlik va korporativ boshqaruv bilan bog'liq terminlar ko'pincha ingliz tilidan to'g'ridan-to'g'ri yoki qisman moslashtirilgan shaklda qabul qilinadi. Bunday birliklar nafaqat muayyan kasbiy tushunchalarni ifodalashga xizmat qiladi, balki zamonaviylik, professionalizm va xalqaro biznes muhiti bilan bog'liqlikni ham anglatadi. Natijada inglizcha terminologiya iqtisodiy va professional diskursning muhim tarkibiy qismiga aylanib, yangi kommunikativ standartlarni shakllantirmoqda.

Ta'lim va akademik muhit ham inglizcha leksikaning faol tarqalish maydonlaridan biri hisoblanadi. Oliy ta'limning xalqaro integratsiyasi, akademik mobillik dasturlari, xorijiy grantlar, ilmiy loyihalar va onlayn ta'lim platformalarining rivojlanishi natijasida inglizcha terminlarning qo'llanish doirasi kengaydi. "Prezentatsiya", "workshop", "feedback", "ranking", "research", "project" kabi birliklar ilmiy va ta'limiy muloqotning odatiy elementlariga aylandi. Ingliz tilining xalqaro fan va ta'limdagi ustun mavqeci sababli ko'plab yangi tushunchalar avvalo ingliz tilida shakllanadi va keyinchalik o'zbek tiliga kirib keladi.

Shu bilan birga, inglizcha so'zlar o'zbek tiliga kirib kelgach, muayyan lingvistik moslashuv jarayonidan o'tadi. Ular fonetik, grafik va grammatik jihatdan o'zbek tilining me'yorlariga moslashtiriladi. Masalan, "selfie" so'zi "selfi", "online" so'zi esa "onlayn" shaklida qo'llanadi. O'zlashtirilgan birliklar o'zbek tilining grammatik tizimiga mos ravishda turli qo'shimchalarni qabul qiladi va yangi so'z yasaliishi jarayonlarida faol ishtirok etadi. Natijada inglizcha asos va o'zbekcha qo'shimchalardan tashkil topgan gibrid birliklar yuzaga keladi. Bunday hodisa inglizcha leksikaning o'zbek til tizimiga muvaffaqiyatli integratsiyalashayotganini ko'rsatadi.

Inglizcha leksikaning kengayishi faqat lingvistik jarayon emas, balki muhim sotsiologiyistik hodisa hamdir. Zamonaviy o'zbek jamiyatida inglizcha so'zlar ko'pincha yuqori ta'lim darajasi, xalqaro dunyoqarash, innovatsion fikrlash va zamonaviy turmush tarzi bilan bog'lanadi. Ayniqsa yoshlar nutqida inglizcha birliklardan foydalanish shaxsiy identifikatsiya va ijtimoiy mavqeni namoyon etish vositasiga aylanmoqda. Ijtimoiy tarmoqlar esa ushbu jarayonni yanada jadallashtirib, inglizcha so'zlarning ommalashishiga xizmat qilmoqda.

Natijada zamonaviy o'zbek nutqida inglizcha va o'zbekcha elementlarning o'zaro uyg'unlashuvi kuzatilmoqda. Ayniqsa shahar

muhitida va internet kommunikatsiyasida inglizcha birliklar o'zbek grammatikasi bilan birgalikda qo'llanib, yangi gibrid nutq shakllarini vujudga keltirmoqda. Bu holat tilning tabiiy rivojlanish jarayonini, globallashuv ta'sirini hamda zamonaviy kommunikativ ehtiyojlarning o'zbek tiliga ko'rsatayotgan ta'sirini yaqqol namoyon etadi.

Bu tendensiya, ayniqsa, reklama va brendingda yaqqol ko'rinib turibdi, bu yerda inglizcha so'zlar e'tiborni tortadi, obro'-e'tiborni kalfil qiladi va sifat yoki yangi g'oyalarni namoyish etadi. Bunday hollarda, inglizcha so'zlar ham ishtirok etadi, ham ma'lumot beradi, xabarlar yaratishda kalitga aylanadi. Odamlar bu lug'atdan guruh o'ziga xosligini ko'rsatish, tendensiyalarga amal qilish yoki osonroq muloqot qilish uchun foydalanadilar. O'zbek tilida inglizcha so'zlarning tarqalishi nafaqat lingvistik o'zgarish, balki odamlarning muloqot qilish, auditoriya bilan bog'lanish va ijtimoiy ma'noni yetkazish usulidagi o'zgarishdir. Bu globallashuvning ta'sirini aniq ko'rsatadi. Inglizcha so'zlar endi ommaviy axborot vositalarida, onlayn munozaralarda, biznesda, ta'limda va yoshlar madaniyatida keng tarqalgan bo'lib, ingliz tilining global ta'sirini aks ettiradi.

Muhokama. Tadqiqot natijalari zamonaviy o'zbek tili diskursida ingliz tili leksikasining kengayishi tasodifiy yoki vaqtinchalik hodisa emasligini, balki globallashuv, raqamlashtirish va xalqaro kommunikativ aloqalarning kuchayishi bilan bog'liq bo'lgan murakkab sotsiolingvistik jarayon ekanligini ko'rsatdi. Ingliz tilidan o'zlashgan birliklarning ommaviy axborot vositalari, ijtimoiy tarmoqlar, ta'lim, biznes va texnologiya sohaslarida keng qo'llanilishi o'zbek tilining zamonaviy ijtimoiy ehtiyojlarga moslashayotganidan dalolat beradi. Ayniqsa, axborot almashinuvi tezligi yuqori bo'lgan raqamli makonda yangi tushunchalar va hodisalarning dastlab ingliz tilida nomlanishi natijasida ushbu birliklar o'zbek tiliga ham deyarli o'zgarishsiz kirib kelmoqda.

Tahlillar shuni ko'rsatdiki, inglizcha leksikaning tarqalishi ko'proq yoshlar nutqida va internet kommunikatsiyasida kuzatiladi. Buning asosiy sababi yosh avlodning global axborot makoniga faol integratsiyalashgani, xalqaro media mahsulotlarini muntazam iste'mol qilishi va ingliz tilini zamonaviylik timsoli sifatida qabul qilishidir. Ijtimoiy tarmoqlarda qo'llaniladigan "post", "story", "like", "trend", "blog", "content", "stream" kabi birliklar nafaqat yangi tushunchalarni ifodalaydi, balki ma'lum bir kommunikativ uslubni ham shakllantiradi. Bu holat inglizcha leksikaning oddiy nominativ vazifadan tashqari identifikatsion va pragmatik funksiyalarni ham bajarayotganini ko'rsatadi.

Muhokama jarayonida inglizcha so'zlarning qo'llanilishi ko'pincha ijtimoiy mavqe, kasbiy kompetensiya va zamonaviy dunyoqarash bilan bog'lanishi aniqlandi. Xususan, biznes va professional kommunikatsiya sohaslarida inglizcha terminlardan foydalanish mutaxassisning xalqaro me'yorlar va global bozor talablaridan xabardor ekanligini ifodalovchi belgiga aylanmoqda. Natijada inglizcha birliklar kommunikativ samaradorlik bilan bir qatorda ramziy va status funksiyasini ham bajaradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Crystal D. English as a Global Language. – 2nd ed. – Cambridge: Cambridge University Press, 2003. – 212 p.
2. Thomason S.G. Language Contact: An Introduction. – Edinburgh: Edinburgh University Press, 2001. – 310 p.
3. Haugen E. The Analysis of Linguistic Borrowing // Language. – 1950. – Vol. 26. – No. 2. – P. 210–231.
4. Haspelmath M., Tadmor U. (Eds.). Loanwords in the World's Languages: A Comparative Handbook. – Berlin; New York: De Gruyter Mouton, 2009. – 1081 p.
5. Haspelmath M. Lexical Borrowing: Concepts and Issues // Loanwords in the World's Languages: A Comparative Handbook. – Berlin: De Gruyter Mouton, 2009. – P. 35–54.
6. Weinreich U. Languages in Contact: Findings and Problems. – New York: Linguistic Circle of New York, 1953. – 148 p.
7. Fishman J.A. Sociolinguistics: A Brief Introduction. – Rowley, MA: Newbury House Publishers, 1971. – 126 p.
8. Holmes J., Wilson N. An Introduction to Sociolinguistics. – 5th ed. – London: Routledge, 2017. – 520 p.
9. Wardhaugh R., Fuller J.M. An Introduction to Sociolinguistics. – 8th ed. – Hoboken: Wiley-Blackwell, 2021. – 432 p.
10. Yule G. The Study of Language. – 7th ed. – Cambridge: Cambridge University Press, 2023. – 382 p.

Bu esa o'z navbatida til birliklarining faqat lingvistik emas, balki ijtimoiy kapital sifatida ham baholanishiga sabab bo'lmoqda.

Shuningdek, inglizcha o'zlashmalar o'zbek tilining ichki rivojlanish qonuniyatlariga moslashib borayotgani kuzatildi. Dastlab xorijiy shaklda qo'llanilgan ko'plab birliklar vaqt o'tishi bilan fonetik va morfologik moslashuv bosqichidan o'tmoqda. Natijada ular o'zbek tilining grammatik tizimiga kirib, turli qo'shimchalarni qabul qilmoqda va yangi so'z yasash jarayonlarida ishtirok etmoqda. Bu esa o'zlashmalarning til tizimiga chuqur integratsiyalashayotganini ko'rsatadi. Demak, inglizcha so'zlar o'zbek tiliga faqat tashqi element sifatida emas, balki tilning faol leksik qatlamiga aylanish orqali kirib bormoqda.

Tadqiqot davomida inglizcha leksikaning kengayishi bilan bog'liq ayrim muammoli jihatlar ham aniqlandi. Ayrim hollarda mavjud o'zbekcha muqobilarning o'rniga inglizcha variantlarning qo'llanilishi til me'yorlari va milliy til siyosati nuqtai nazaridan bahs-munozaralarga sabab bo'lmoqda. Xususan, reklama, marketing va internet kommunikatsiyasida xorijiy birliklarning haddan tashqari ko'p ishlatilishi ayrim tadqiqotchilar tomonidan milliy leksik boylikning chekinishi sifatida baholandi. Biroq boshqa olimlar bu jarayonni tilning tabiiy rivojlanish qonuniyati va globallashuv sharoitidagi moslashuv mexanizmi sifatida talqin qiladilar. Shu sababli inglizcha o'zlashmalarni baholashda bir tomonlama yondashuvdan ko'ra, ularning kommunikativ zarurati va funksional ahamiyatini hisobga olish maqsadga muvofiqdir.

Muhokama natijalari shuni ko'rsatadiki, zamonaviy o'zbek tilida inglizcha leksikaning kengayishi tilning xalqaro kommunikatsiya tizimlariga integratsiyalashuvi bilan chambarchas bog'liq. Bu jarayon bir tomondan yangi tushunchalarni ifodalash imkoniyatlarini kengaytirib, tilning funksional salohiyatini oshirayotgan bo'lsa, ikkinchi tomondan milliy til me'yorlari va leksik mustaqillik masalalarini kun tartibiga olib chiqmoqda. Shuning uchun inglizcha o'zlashmalarni o'rganishda ularning lingvistik xususiyatlari bilan bir qatorda ijtimoiy, madaniy va pragmatik omillarini ham kompleks tarzda tahlil qilish muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur jarayon kelgusida o'zbek tilining rivojlanish tendensiyalarini belgilovchi muhim omillardan biri bo'lib qolishi kutiladi.

Xulosa. Tadqiqot bu o'zgarishning ko'plab sabablarini ko'rsatadi, jumladan, ingliz tilining obro'si, yangi g'oyalarning tez tarqalishi, texnologik taraqqiyot va shaxsni shakllantirish. O'zbek tilidagi inglizcha so'zlar endi shunchaki xorijiy import emas; ular o'zbek tovushlari, imlosi, tuzilishi va ma'nosiga moslashtirilib, o'zbek tilining o'ziga xos qismiga aylandi. O'zbek tilida inglizcha so'zlarning paydo bo'lishi til, ijtimoiy va madaniy o'zgarishlarni o'z ichiga olgan murakkab jarayondir. Yangi so'zlarga bo'lgan bu ochiqlik til, ijtimoiy tildan foydalanish, suhbat tahlili va til qoidalari bo'yicha mutaxassislar tomonidan doimiy ravishda o'rganilishini talab qiladi.

12. Fromkin V., Rodman R., Hyams N. An Introduction to Language. – 12th ed. – Boston: Cengage Learning, 2022. – 640 p.
13. Coulmas F. Sociolinguistics: The Study of Speakers' Choices. – Cambridge: Cambridge University Press, 2013. – 336 p.
14. Crystal D. Language and the Internet. – 2nd ed. – Cambridge: Cambridge University Press, 2006. – 304 p.
15. Androustopoulos J. Language Change and Digital Media // The Routledge Handbook of Language and Digital Communication. – London: Routledge, 2015. – P. 65–78.
16. Tagliamonte S. Teen Talk: The Language of Adolescents. – Cambridge: Cambridge University Press, 2016. – 320 p.
17. Ўринбоев Б. Ўзбек тили лексикологияси. – Тошкент: Ўқитувчи, 2019. – 256 б.
18. Раҳматуллаев Ш. Ҳозирги ўзбек адабий тили. – Тошкент: Университет, 2020. – 432 б.
19. Махмудов Н. Тил ва жамият. – Тошкент: Тафаккур, 2021. – 288 б.
20. Нурмонов А. Танланган асарлар. 3-жилд. Тилшунослик назарияси. – Тошкент: Академнашр, 2018. – 416 б.
21. Сафаров Ш. Прагмалингвистика. – Тошкент: Ўзбекистон миллий энциклопедияси, 2008. – 300 б.